

AC16519
P

**PENGGUNAAN KAMUS DALAM KELAS BAHASA
MELAYU DAN INGGERIS:
SATU PENYELIDIKAN PERBANDINGAN**

NASRUDDIN BIN MAT HASSAN

**DISERTASIINI DIKEMUKAKAN KEPADA
UNIVERSITI MALAYA
UNTUK MEMENUHI SYARAT-SYARAT
IJAZAH SARJANA PENGAJIAN BAHASA MODEN**

PERPUSTAKAAN
UNIVERSITI MALAYA

**FAKULTI BAHASA DAN LINGUISTIK
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR
1999**

Perpustakaan Universiti Malaya

A509549028

PENGAKUAN

Saya akui bahawa karya ini adalah hasil kerja saya sendiri kecuali rujukan dan ringkasannya, yang tiap-tiap satunya telah saya jelaskan sumbernya.

MEI 1999

NASRUDDIN BIN MAT HASSAN

NO. METRIK: TGA 97021

PENGHARGAAN

Saya bersyukur dan berterima kasih kepada semua pihak yang berkenaan kerana disertasi ini dapat disiapkan seadanya. Justeru, saya ingin merakamkan setinggi-setinggi penghargaan kepada semua pihak yang terlibat dalam membantu dan menyokong saya dalam menyiapkan disertasi ini.

Pertamanya, saya ingin mengucapkan terima kasih yang tidak terhingga kepada penyelia saya, Dr. Asha Doshi. Beliau banyak memberi tunjuk ajar, memberi buah fikiran, menyemak dan membaiki mana-mana yang perlu ke arah menyempurnakan penulisan kertas ilmiah ini. Tanpa bantuan beliau, saya percaya disertasi ini tidak dapat disiapkan dalam jangka waktu yang ditetapkan.

Terima kasih juga kepada Dekan, Fakulti Bahasa dan Linguistik, Prof. Dr. Asmah Haji Omar yang berusaha mewujudkan sistem pengajian jarak jauh di peringkat sarjana, yang menjadi ikutan kepada universiti-universiti lain. Saya harap pihak universiti lakukan sesuatu untuk menyaingi mereka. Penghargaan dan sanjungan juga saya hulurkan kepada pensyarah-pensyarah yang menjayakan program ini. Ucapan terima kasih juga saya hulurkan kepada

semua kakitangan akademik dan bukan akademik di Fakulti Bahasa dan Linguistik, Universiti Malaya.

Penghargaan dan ucapan terima kasih juga saya hulurkan kepada pihak pentadbir Yayasan Terengganu kerana memberi sedikit bantuan untuk meringankan beban kewangan saya, sepanjang saya mengikuti kursus ini.

Terima kasih juga kepada Pengetua, Sekolah Menengah Agama Maarif, Besut, kerana telah mengizinkan saya membuat penyelidikan di sekolah ini. Ucapan terima kasih juga kepada guru-guru dan pelajar-pelajar tingkatan 4 pada tahun 1998 yang sudi menjadi sampel kajian ini. Cikgu Noraini Ibrahim dan Cikgu A. Razak Ab. Rahman yang tolong menaip tesis ini. Tidak lupa juga kepada rakan-rakan sekuliah dan rakan-rakan sejawatan yang selalu memberi peransang dan semangat kepada saya untuk terus berjuang dalam kancah ilmu.

Sanjungan yang tulus ikhlas kepada isteri saya Pn. Kalsom Dolah, anak-anak saya Ameer Iqbal, Eka Saiful, Ebby Safuan, Asufian Nusairi dan Fazilah yang bersabar menghadapi kesibukan saya sepanjang berkuliah dan melakukan penyelidikan ini.

Akhir sekali, penghargaan ini ditujukan kepada semua pihak yang terlibat secara langsung dan tidak langsung dalam menyiapkan disertasi ini. Semoga tuhan membalas budi baik kalian dengan ganjaran yang setimpalnya.

*Tuai padi antara padi,
Padi di puan padi hamba,
Sekalung budi, seikhlas hati,
Tanpa tuan, siapalah hamba.*

NASRUDDIN BIN MAT HASSAN

MEI 1999

ABSTRAK

Tesis ini bertujuan untuk mengenal pasti kekerapan penggunaan kamus dalam pengajaran dan pembelajaran bahasa Melayu dan bahasa Inggeris. Kajian ini dilakukan terhadap 80 orang pelajar dan 10 orang guru bahasa di sebuah sekolah menengah di daerah Besut, Terengganu, Malaysia. Alat kajian yang digunakan ialah satu set soal selidik untuk pelajar dan kaedah wawancara untuk guru. Data yang diperoleh dijadualkan dan diuraikan dengan cara statistik deskriptif berasaskan kekerapan jawapan responden.

Hasil kajian ini mendapati penggunaan kamus di kalangan pelajar-pelajar dalam kelas bahasa Melayu tidak memuaskan. Pelajar-pelajar bahasa Inggeris lebih kerap menggunakan kamus jika dibandingkan dengan pelajar-pelajar bahasa Melayu. Begitu juga halnya dengan sikap guru-guru bahasa. Guru bahasa Inggeris lebih kerap menggunakan kamus jika dibandingkan dengan guru bahasa Melayu. Maklumat yang dicari oleh pelajar-pelajar dalam kamus ekabahasa berbahasa Melayu ialah makna, penggunaan kata dalam konteks, ejaan, simpulan bahasa, sinonim dan imbuhan. Maklumat yang sama dicari oleh mereka dalam kamus dwibahasa berbahasa Inggeris, kecuali maklumat sebutan berada di tempat ketiga terpenting, selepas makna dan ejaan. Mereka juga menghadapi sedikit masalah dalam cara menggunakan kamus. Pelajar

bahasa Melayu menghadapi masalah kata dasar yang terlalu banyak makna, sukar mencari kata dasar dan mereka juga sukar mencari maksud kata klasik. Pelajar bahasa Inggeris pula menghadapi masalah perkataan yang dicari tiada dalam kamus, sukar menentukan sebutan dan kata dasar yang terlalu banyak makna. Secara purata, hampir separuh daripada mereka menghadapi masalah dalam cara menggunakan kamus, walaupun majoriti daripada mereka telah diajar kemahiran tersebut.

SENARAI KANDUNGAN

PERKARA	HALAMAN
Halaman Judul	i
Pengakuan	ii
Penghargaan	iii
Abstrak	vi
Senarai Kandungan	viii
Senarai Jadual dan Rajah.....	xiii
Singkatan	xvi

BAB 1

PENDAHULUAN

1.1	Latar Belakang Kajian.....	1
1.2	Objektif Kajian.....	6
1.3	Pernyataan Masalah.....	6
1.4	Kepentingan Kajian.....	8
1.5	Skop Kajian.....	9
1.6	Batasan Kajian.....	9
1.7	Takrifan Operasional.....	10
1.8	Rumusan Takrifan Operasional.....	13

BAB 2

TINJAUAN TERHADAP KAJIAN BERKAITAN

2.1	Pendahuluan.....	15
2.2	Kajian Tentang Penggunaan Kamus Dalam Kelas B1.....	17
	2.2.1 Penggunaan Kamus di Kalangan Mahasiswa	18
	2.2.2 Penggunaan Kamus di Sekolah Menengah.	19
2.3	Kajian Tentang Penggunaan Kamus Dalam Kelas B2.....	22
	2.3.1 Jenis Kamus Yang Sesuai Untuk Pelajar B2	23
	2.3.2 Masa Yang Sesuai Untuk Menggunakan Kamus.....	26
	2.3.3 Kamus-kamus Elektronik.....	26
2.4	Kajian Tentang Sikap Pelajar Terhadap Penggunaan Kamus.....	27
2.5	Kajian Tentang Masalah Pelajar Dalam Penggunaan Kamus.....	30
	2.5.1 Masalah Kekurangan Kamus.....	30
	2.5.2 Masalah Cara Menggunakan Kamus..... a. Bentuk Polisemi dan Homonim.....	32
	b. Bentuk Infleksi dan Derivasi	33
	c. Aspek Etimologi.....	34
	d. Aspek-aspek Lain Dalam Bidang Perkamusan.....	35
	e. Masalah-masalah Lain Yang Dihadapi Oleh Pengguna Kamus.....	36
	2.5.3 Usaha-usaha Untuk Menarik Minat Pelajar Menggunakan Kamus.....	37
2.6	Kajian Tentang Sikap Guru Terhadap Penggunaan Kamus.....	39
2.7	Kesimpulan.....	40
		43

BAB 3

METODOLOGI KAJIAN

3.1	Pengenalan.....	47
3.2	Rekabentuk Kajian.....	48
3.3	Kawasan Penyelidikan.....	50
	3.3.1 Latar Belakang Sekolah.....	50
	3.3.2 Latar Belakang Pelajar.....	51
	3.3.3 Pencapaian Akademik Pelajar.....	53
	3.3.4 Latar Belakang Guru.....	57
3.4	Subjek Kajian.....	58
	3.4.1 Responden Pelajar.....	58
	3.4.2 Responden Guru.....	60
3.5	Alat Kajian.....	60
	3.5.1 Alat Kajian Responden Pelajar.....	60
	3.5.2 Alat Kajian Untuk Guru.....	61
	3.5.3 Kesahan dan Kebolehpercayaan Alat Kajian	62
3.6	Tatacara Kajian.....	63
3.7	Penganalisisan Data.....	64

BAB 4

DAPATAN KAJIAN DAN PERBINCANGAN

4.1	Pendahuluan.....	65
4.2	Penggunaan Bahan Sumber.....	67
4.3	Penggunaan Kamus.....	71
	4.3.1 Penggunaan Kamus B.M.....	71
	4.3.2 Penggunaan Kamus B.I.....	76
	4.3.3 Kekerapan Penggunaan Kamus Ekabahasa B.M Dalam Kelas dan Pusat Sumber.....	76
	4.3.3.1 Penggunaan Kamus Ekabahasa Dalam Kelas.....	76
	4.3.3.2 Penggunaan Kamus Ekabahasa di Pusat Sumber.....	77
	4.3.3.3 Penggunaan Kamus Ekabahasa Dalam Kelas dan Pusat Sumber...	78
	4.3.4 Kekerapan Penggunaan Kamus Dwibahasa B.I Dalam Kelas dan Pusat Sumber.....	80

4.3.4.1	Penggunaan Kamus Dwibahasa Dalam Kelas.....	81
4.3.4.2	Penggunaan Kamus Dwibahasa di Pusat Sumber.....	81
4.3.4.3	Penggunaan Kamus Dwibahasa Dalam Kelas dan di Pusat Sumber.....	82
4.3.5	Kekerapan Penggunaan Kamus di Rumah	84
4.3.5.1	Penggunaan Kamus Ekabahasa di Rumah.....	85
4.3.5.2	Penggunaan Kamus Dwibahasa Di Rumah.....	86
4.3.6	Kepentingan Penggunaan Kamus Dalam Kelas.....	87
4.3.7	Masalah Penggunaan Kamus.....	91
4.3.7.1	Masalah Penggunaan Kamus Ekabahasa B.M di Kelas.....	93
4.3.7.2	Masalah Penggunaan Kamus Dwibahasa B.I Dalam Kelas.....	95
4.3.8	Kepentingan Penggunaan Kamus Dalam Kelas B.M dan B.I.....	98
4.4	Penggunaan Kamus di Kalangan Guru-guru B.M dan B.I.....	101
4.4.1	Nama dan Jumlah Kamus Yang Dimiliki Oleh Guru-Guru Bahasa.....	101
4.4.2	Kekerapan Penggunaan Kamus Dalam Pengajaran Bahasa.....	103
4.4.3	Kepentingan Penggunaan Kamus Dalam Pengajaran B.M dan B.I.....	104

BAB 5

KESIMPULAN DAN CADANGAN

5.1	Pengenalan.....	110
5.2	Kesimpulan.....	111
5.2.1	Kekerapan Penggunaan Kamus.....	111
5.2.2	Masalah Cara Penggunaan Kamus.....	113
5.2.3	Masalah Penggunaan Kamus Dari Perspektif Guru.....	115

5.3	Cadangan.....	116
a.	Perancangan Dalam Bidang Perkamusan	117
b.	Pengetahuan Guru Dalam Bidang Perkamusan.....	117
c.	Membina Minat Pelajar Menggunakan Kamus.....	118
d.	Penerbitan Kamus Elektronik.....	119
e.	Penambahan Jumlah Kamus di Pusat Sumber Sekolah.....	120
f.	Pembelian Kamus Oleh Ibu Bapa Pelajar	120
g.	Pengajaran Cara-cara Menggunakan Kamus.....	120

BIBLIOGRAFI.....	122
------------------	-----

LAMPIRAN A   Borang soal selidik untuk dijawab oleh pelajar.

LAMPIRAN B   Satu set soalan yang digunakan dalam
temuramah dengan guru.

SENARAI JADUAL

JADUAL 3.1	Bilangan Responden.....	52
JADUAL 3.2	Gred Pencapaian Mata Pelajaran B.M dan B.I di Peringkat PMR.....	53
JADUAL 3.3	Minat Pelajar Mempelajari Mata Pelajaran B.M dan B.I.....	55
JADUAL 3.4	Pandangan Tentang Jumlah Masa Belajar Mata Pelajaran B.M dan B.I Dalam Seminggu.....	56
JADUAL 4.1	Senarai Bahan Bacaan Tambahan Dalam B.M dan Jumlah Pembacanya.....	68
JADUAL 4.2	Senarai Bahan Bacaan Tambahan Dalam B.I dan Jumlah Pembacanya.....	69
JADUAL 4.3	Judul dan Jumlah Kamus B.M Yang Dimiliki Oleh Pelajar.....	72
JADUAL 4.4	Judul dan Jumlah Kamus Dwibahasa Yang Dimiliki Oleh Pelajar.....	75
JADUAL 4.5	Kekerapan Penggunaan Kamus Ekabahasa B.M Dalam Kelas.....	77
JADUAL 4.6	Kekerapan Penggunaan Kamus Ekabahasa B.M di Pusat Sumber.....	77
JADUAL 4.7	Penggunaan Kamus Ekabahasa B.M Dalam Bilik Darjah dan Pusat Sumber.....	78
JADUAL 4.8	Kekerapan Penggunaan Kamus Ekabahasa B.M Mengikut Kelas.....	79
JADUAL 4.9	Penggunaan Kamus Dwibahasa B.I Dalam Kelas	81

JADUAL 4.10	Penggunaan Kamus B.I di Pusat Sumber...	81
JADUAL 4.11	Penggunaan Kamus Dwibahasa B.I Dalam Kelas dan Pusat Sumber.....	82
JADUAL 4.12	Kekerapan Penggunaan Kamus Ekabahasa B.M di Rumah.....	85
JADUAL 4.13	Penggunaan Kamus Dwibahasa di Rumah.	86
JADUAL 4.14	Kepentingan Maklumat Yang Dicari Oleh Pelajar Dalam Kamus Ekabahasa B.M.	89
JADUAL 4.15	Kepentingan Maklumat Yang Dicari Oleh Pelajar Dalam Kamus Dwibahasa B.I.	90
JADUAL 4.16	Bilangan Pelajar Bermasalah Semasa Menggunakan Kamus.....	92
JADUAL 4.17	Jenis Kamus Yang Pelajar Menghadapi Masalah Penggunaannya.....	93
JADUAL 4.18	Masalah Penggunaan Kamus B.M di Kelas.	94
JADUAL 4.19	Masalah Penggunaan Kamus B.I di Kelas.	95
JADUAL 4.20	Guru B.M Mengajar Muridnya Cara Menggunakan Kamus.....	96
JADUAL 4.21	Guru B.I Mengajar Muridnya Cara Menggunakan Kamus.....	97
JADUAL 4.22	Reaksi Kepada Pernyataan Bahawa Anda Boleh Belajar B.M dan B.I Tanpa Bantuan Kamus.....	99
JADUAL 4.23	Reaksi Kepada Pernyataan Bahawa Pelajar B.M dan B.I Patut Memiliki Kamus.....	100
JADUAL 4.24	Penggunaan Kamus Dalam Pengajaran B.M dan B.I.....	103

JADUAL 4.25	Penggunaan Kamus Dalam Aspek Pengajaran Bahasa Oleh Guru-guru B.M.....	106
JADUAL 4.26	Penggunaan Kamus Dalam Aspek Pengajaran Bahasa Oleh Guru-guru B.I.....	106

SINGKATAN

B1	Bahasa ibunda.
B2	Bahasa sasaran atau bahasa asing yang dipelajari.
B.I	Bahasa Inggeris.
B.M	Bahasa Melayu atau bahasa Malaysia.
JHEAT	Jabatan Hal Ehwal Agama Terengganu.
KBSM	Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah.